

HAYA-DER TANITIM ve RÖPORTAJLAR

Suat Gün, Önce Vatan, 4 Ağustos 2024

Saygıdeğer arkadaşlarım Kilis'te göçmen kardeşlerimizle yaptığımız röportajımız saygıyla ekte sunulmuştur. Röportajlar:

Hayırda Yarış Derneği (HAYA DER) Başkanı Sn. Fatma Hanım bizi önce Filistin'den gelmiş mağdur bir kişi ile tanıştırdı. "Kendi vatanında hor kendi vatanında parya" ifadesinin tipik bir temsilcisi diyeceğim, onu da diyemiyorum. Vaziyeti hiçbir ifadeye sığmayacak kadar kötü durumda idi. İsrail bombardımanları, suikastları, hiçbir insafa ve kitaba sığmayan kalleşçe saldırıları, Muhammed Bessam Bey'i sakat bırakmış, dizlerini bana gösterdi, gerçekten vücudu bakmaya tahammül edilemeyecek derecede parçalanmış, böğründe derin bir çukur vardı. Bel bölgesinde vücut içe doğru oyulmuştu. Resimlerini paylaşıyorum:

Muhammed Bessam Bey 14-15 yaşlarındaki oğlu Ali ile birlikte 1 göz odada kalıyor. Oğlu okula gidiyor (Lise) ve babasına bakıyor. Kaldıkları yer çok berbat durumda olduğu için tuvalet ve banyosunu Fatma Hanım yaptırmış. Gelelim Muhammed Bey'in söylediklerine

Muhammed Bessam Filistinli:

Lübnan'da iç savaş çıktı, Filistinlileri öldürdüler. Esat ve muhalifler Filistinlilere siz İran'la birliktesiniz diye saldırdı, öldürdü. Esat siz tekrar topraklarınıza döneceksiniz diye Suriye'de Filistinlilerin ev almasını yasakladı, bize 70 yıldan beri evinize döneceksiniz diyorlar. Çatışmalarda hangi taraf ucu belli değil, Şam'daydık Şam'ın köylerindeydik Ali'nin (Ali kendisinin oğlu) amcalarının kafasını kesmişler. İran'ın askerleri Filistinlileri toplayıp öldürüyorlar. Biz Yafalıyız. Yafa'da Hizbullah'ın füze attığı yerlerde oturuyorduk, Şimdi bizim topraklarımızda Hollanda'dan gelen Yahudiler yaşıyor, Yafa Kırayot.

Şu anda kendileri tek odalı garaj gibi bir odada yaşıyor. Bacaklarından yaralanmış resimlerini çektik iş yapacak durumu yoktur.

Filistinli Muhammed Bessam Bey'in içler acısı durumunu gördükten sonra Fatma Hanım'ın dernek faaliyetlerine bakmaya sıra geldi. Kaç yetime, kaç dul kadına bakıyorsunuz dedim. Beni dernek kurs merkezine götürdü. Yaptıklarımızı yerinde kendi gözlerinle gör dedi:

Kurs merkezine vardık: Önce halı dokum tezgâhlarının olduğu atölyeye girdik.

Tezgâhları Uşak'tan getirmişler, satın almışlar. Suriyeli dul ve yetim hanımlar elle halı dokuyorlar. Bizim gittiğimiz saatte işe yeni başlamışlardı. Kadınlara makrame, el örgüsü, tekstil

ürünleri üretimi, çanta imalatı gibi işler yaptıklarını bunların bazılarını ihtiyaca göre sattıklarını, parasını yetimlere dağıttıklarını anlattı.

Burada çalışan hanımlardan birini bana gösterdiler, Suriye iç savaşında bu hanımı bağlıyorlar. Gözünün önünde 3 çocuğunu bıçakla kesiyorlar. O kadını gördük. Büyük bir üzüntüye kapıldık. Gene halı dokuyanlardan bir kadın fabrikaları iş yerleri varmış, Halep'te çok zengin ve itibarlı hayat yaşarken burada halı dokuyor, geçimini sağlamaya çalışıyor. Bir ekmeğe muhtaç durumda kaldığını söylüyor.

Ne oldum değil ne olacağım diye düşünmek gerektiğini, hırs ve ihtirasın, kibrin fani hayatta manasızlığını gözlerimizle görüyoruz.

Zübeyde Hanım ve dul ve yetimler için pişirilen G. Antep usulü yemeğin başında ve yemekhaneyi görüyorsunuz.

Kurs mutfağındaki faaliyetler

Son derece temiz bir mutfakta yemek hazırlayan Suriyeli Hanım kardeşimiz.

Çeşitli işleri yapan hanımlar balkonda dinlenirken

Kurs binasının bahçesi ve özenle döşenmiş çiçekler

Derneğin Şark usulü döşenmiş idare odası ve vişne şurubu

Yemek sofrası, her yerin ne kadar temiz ve pırıl pırıl olduğunu görüyorsunuz.

Derneğin Şark Odasında Suriyeli Hanım kardeşlerimizin dertlerini ve sorunlarını dinlerken. Mağdur bir Suriyeli Hanım kardeşimiz.

Diğer odalara baktığımızda salça üretimi, nane kurutma gibi gıda ürünlerini ürettiklerini gördük. Derneğin yemekhanesini ve mutfağını gezdik, son derece temiz ve hijyenik şartlarda G. Antep'in ünlü yemeklerini yaptıklarını gördük. Yaptıkları yemeklerden yedik, son derece lezzetli idi, aşçılara öncelikle teşekkür ediyorum. Yemeklerin hazırlanmasını Suriyeli dul ve yetim hanımlar yapıyordu. Biz orada iken patates soyuyorlardı. Memleketinde bir yakını kaybetmiş, ağır bombardıman altında dehşet verici patlama seslerini duymuş, ruhen yaralı bu hanımlar birbirleriyle konuşarak dertleşerek aynı zamanda rehabilite oluyorlardı. Çok kardeşçe çalışıyorlardı. Birlikte yemek yiyor, namazlarını kılıyorlardı. Fatma Hanım ve Kız Kardeşi Zübeyde Hanım birlikte kurs merkezini idare ediyorlar, güler yüzlü ve candan tavırlarıyla herkesin sevgi ve hürmetini kazanmış bulunuyorlardı. Suriyeli yetim hanımlar bizimle aynı kültürü ve aynı zevkleri paylaştıkları için topluma uyum sağlamışlardı. Ben aynı toprakların

insanı olan bu kardeşlerimizin bizden biri olduğunu hatta biz olduğunu yerinde gördüm ve tespit ettim. Şunu anladım ki Suriye Anadolu'nun devamıdır. Anadolu kültürünün bir parçasıdır.

Suriyeli çocuklarla şakalaştım. Birlikte resim çektik. Selfi yapmayı beceremediğim için kendimi yarım çekmişim. Gül damlası çocukları görüyorsunuz. Bu çocuklar babalarıyla birlikte çok mutlulardı.

Suriye'den canını kurtarmak için Türkiye'ye gelen kimi dul kimi yetim hanımlarla yaptığımız röportaj:

Halepli Havle:

İç savaştan önce bunların Halep'te tahin fabrikası varmış, simit üretim tesisleri varmış, kocasının deterjan fabrikası varmış, 8 çocuğu var. Bir kızı Suriye de evli orada kalmış, gelememiş. Suriye'de 2-3 hanım almak serbestmiş, artık gelen Suriyeli hanımlar Türkiye'de yeni geleneği öğrendiler 2. 3. eş olmayı kabul etmiyorlar. Türkiye'ye uyum sağladılar. Suriye'de şöyle bir adet var, kadınlar boşandığı zaman çocuklarını kocasının üzerine atıp gidiyorlar. Onlar da artık tek evlilik yapıyor. Havle Hanım'ın babasının adı Regam, büyük ablaları okumamış. Summer kocasının ismi, İngilizce öğretmeniymiş, 6 çocuklu. Evinde internet var diye dışarıdan haber alıyor demişler kocasını çocuklarının göz önünde öldürmüşler, kafasını keserek. Şu anda tarlaya çalışmaya gidiyor 7 yaşında 11 ve 14 yaşında 3 çocuğu var. Kirada oturuyor. Kiralar çok yüksek diyor tarlada çalışmaya gidiyor. Deyrizorlu . Deyrizor Esad'ın elinde memleketime dönemem diyor.

Fatma Mustafa:

Tel Rıfatlı varil bombalarında 4 çocuğu ve eşini kaybetmiş, bombardımanda kendi gözü de zarar görmüş tek çocuğu var, o da 15 yaşında bu olay 10 sene önce olmuş, kendisi de omzundan yararlanmış. Diyor ki ben de ölecektim, Allah oğlum Salih için beni yaşatmış. Gözümden tedavi olmak için yurt dışına gitmek istedim müracaat ettim haber çıkmadı. Ev kirasını veremiyorum, üzüntüden kalbim ağrıdı, kalbimden rahatsızlandım. Geçinecek hiçbir durumum yoktur. Çalışmak istiyorum gözümden sakatlığım olduğu için kimse işe almıyor. 1000 lira aldığım Kızılay kartı vardı, iptal oldu. Evden çıkacağım, adres için 15 bin lira istiyorlar. Şu anda kiram 10.000 lira oldu. Oğlum okula gidiyor. Depremden sonra kiralar çok yükseldi. Oğlumun yaşı 18'den küçük olduğu için o da çalışmıyor. Ev sahibi kira istemeye geldi kapıyı açmadık. Eve satılık yazısı koymuş küçük bir ev çok üzüntü ve sıkıntıdayım.

Fatma Mustafa bombardımanlardan bir gözü isabet almış, görmüyor. Tedavi olamıyor.

Türki Abdi:

İdlip'li Arap, kendisini Kilis'e İHH getirmiş, savaştan sonra geldim. 4 çocuk 6 kişi geldik kocam boyacılık yapıyor. Çalışıyor. Çocuğum kelebek hastası, ilaçları çok pahalı, ondan dolayı sıkıntıdayım. Sadece Hilal'i Ahmer kartım var. (Yani Kızılay Kartı) Bir yere gitmek için yol izini verilmiyor. Çocuğumu tedaviye götüremiyorum. İzin belgesi yoksa deport ediyorlar.

Türkî Abdi: Adı Türkiye ama bu kadına vatandaşlık vermiyoruz! Neden? Hangi akılla? Düşünebiliyor musunuz? Esad'ın memleketinde adı Türkî! İngiliz gavuru Hintli Rishi Sunak'ı başbakan yapıyor, Yahudi'ye ve kendisine hizmet ettiriyor. Biz bizden olanı kovmayı düşünüyoruz! Demek ki istikametimizi şaşırılmışız!

Fatma Bedi:

Halepli 9 çocuğu var. Bir oğlu 8 kızı, tek oğlu şehit olmuş, kocası 3-4 sene önce kanserden vefat etmiş, çocukları 27 ile 7 yaş arasında boy boy. Kızları ise; 3 kızı evli, diğerleri bekâr, kira 7.000 lira, bağışçılar gelince zarf alıyorum. Oğlunu Esad'ın adamları kanas ile vurmuş, oğlu şehit olduğunda 21 yaşındaymış, oğlunun çocukları okula gidiyor, her şey zor. Memlekete döneceğiz çünkü kimin hangi tarafı tuttuğu belli dönünce güvenliğimiz yoktur. Öldürürler bizi!

Hint Brec ve kızı Ruküse:

Halep Merkez'den, iki çocuğu var. 8 sene önce kocası iç savaşta ölmüş, havadan varil bombası atılması ile ölmüş, kocası demirciymiş, iç savaştan önce geçimimiz güzeldi. Annemle birlikte geldik. Evimiz kalabalık akrabalarımız yardım gönderiyor Kızılay kartı var. Zora bela geçiniyoruz. Kızı Ruküse 2 ye geçmiş, burada hayat çok zor ama Suriye'ye gitmek istemiyorum. Burada çok kalmak istiyorum. Çok akrabalarım orada öldü. Kötü anıları hatırlamak istemiyorum. Derneğimiz izin almadan kimseyi G. Antep'e götüremiyor. İzin 2-3 günde çıkıyor. İzin kâğıdı hastalık gibi hallerde acil durumlarda sıkıntılı oluyor.

Süheyla Mahmud ve kızları, okula gidiyorlar, Türkçeyi iyi konuşuyorlar:

7 seneden beri buraya (Kilis'e) gelmiş aslen Afrin'li, kocası Azez de ölmüş, 7 çocuğu var, en büyüğü 25, en küçüğü 13 yaşında ve 7'ye gidiyor. Kocasını, DEAŞ işe giderken tüfikle vurmuş. Çocuklarının dördü oğlan, bir oğlu Suriye'de evli orada kalmış, yanındaki oğlu telefonda çalışıyor, bir oğlu inşaatlarda çalışıyor, iki kızı evli. Burada ev kiralari çok pahalı, elektrik, su,

telefon masrafları çok yüksek. Oğlumun birisi sara hastası haftada bir bayılıyor onu tedavi ettiremiyorum. Ev kirası büyük sorun.

Aliye Neccar Ablamız

Şam'dan gelmiş, kocası polis emeklisiymiş, 20 sene önce yani iç savaştan önce ölmüş. Çocukları 5 tane, biri öldü, birisi nizam'ın (Esad'ın) hapisanesinde jopla döve döve öldürmüşler. Diğer oğlu çalışmıyormuş, ev kirası depremden önce normaldi, şimdi çok fazla arttı. Her şey pahalı, hayat çok zor, evde gelin ve çocuklar var, sadece kendisi dernekte çalışıyormuş, bir gün karnımızı doyursak Allah'a şükür diyoruz. Ev kirama yardım edilirse çok sevinirim. Kızılay yardımları ve kart ödemeleri az. Esad'ın adamları tarafından öldürülen oğlumun çocuklarına da bakıyorum.

Esmâ Hasun:

Halepli, kocası terziymiş, 10 sene önce Türkiye'ye gelmişler, depremde kocası kalp krizinden ölmüş, 4 çocuğu var, biri kız üçü erkek, hepsi buradalar. 16 yaşındaki torunumla kalıyorum. Tayyareler evimizi bombaladı. Halep'te oturamaz duruma geldik. Mecburen Türkiye'ye geldik. Kiralar çok pahalı, kiram 8000 lira, 16 yaşındaki oğlum okula gitmiyor mecburen çalışıyor. Diğer oğlanlar evli bizde geçinemiyoruz diyorlar, bana bakamıyorlar. Kirayı veriyorum yemeğe para kalmıyor, ağlayarak günübirlik yemek yiyoruz, bazen buluyoruz bazen bulamıyoruz. Ne diyeyim elhamdülillah diyeyim.

Betül Hacı Mahmut: 2011'de Türkiye'ye geldik. Halep Türkmenlerindenim, Halep Şeyh Maksut Mahallesi'nde oturuyorduk, 5 kız bir erkek kardeşim var, babam hasta, ara sıra çalışıyor, annem doğumda öldü, hastanede doğurdu ama böyle oldu. Bebek sağ, Allah'a şükür büyüttük. Annem öldüğünde 34-35 yaşlarındaydı. Zor geçiniyoruz. Küçük kardeşlerim okula gidiyor. Vatandaşlık başvurusu yaptık kabul etmediler. 3 kere başvuruyu tekrarladık netice alamadık. Ev kiramız 2.000 liraydı, 6000'e çıktı. Burada kiradaki artışlar büyük problem.

Hena Akra:

Halep Hereten'den geldik. Kocam telefon telgraf mühendisiydi, durumumuz çok iyi idi. Kocam depremde kalp krizi geçirdi geçen sene öldü. Suriye'de iç savaş çıkınca etrafımızdaki çok insan öldü. Korktuk kaçtık, 2012'de Halep'ten kaçtık. Biri kız altı çocuğum var. Biri damdan düşüp öldü. Bir çocuğumu teröristler (kim olduklarını da bilmiyoruz) kaçırıp öldürdü. Tek başına hayatta kalmaya çalışıyorum, kulübe gibi bir yerde oturuyorum. Kiram 1500 liraydı kirayı

veremeyince ev sahibi beni evden attı. Ameliyat olmam lazım, bakacak kimsem yok. Kirama yardım ederlerse çok iyi olur.

Zehra Akra:

Eskiden soyadımız Osmanlı idi. Biz Osmanlıyız, Osmanlıya bağlıyız. Halep Hereten'da oturuyorduk, 2013'te Kilis'e geldik. Kaçarak geldik. Bir oğlum sakattı iç savaş esnasında çok korkuyordu, mecburen çıkıp geldik. 4 çocuğum var, ikisi erkek ikisi kız, 32 yaşındaki oğlum sakat, 30 yaşındaki kızım evli, 26 yaşındaki oğlum evli, 19 yaşındaki oğlum okuyor tıp okuyor. Kızılay kartımız var, çocuğumun ilaçları var, bezi var, ilaçları çok pahalı. Bana Fatma Hanım yardım ediyor. Derneğe gelip çalışıyorum. Hasta oğlum tedavisi için yurt dışına götürmek istiyorum. Orada bedava tedavi ediliyormuş diye duyduk. 3 yıldan beri onu götürmeye çalışıyorum gidemiyorum. Türkiye vatandaşlığına başvurmadım çok kişiyi kabul etmediler. O yüzden masraf edecek gücümüz de yok zaten. İç savaşta evleri basıyorlar, her yeri bombalıyorlar, çocukların kafaları koptu, 3 çocuğunun gözünün önünde kadını kesiyorlar. Bunları duyduk. Amcamı Esad'ın adamları tutukladılar 1 yıl sonra hapisten çıkınca tanıyamadık, işkenceden bir deri bir kemiğe dönmüştü. Tutuklulara ilaç diye zehir verip öldürüyorlar. Bu şartlar altında Suriye'ye dönemeyiz.

Ayşe Oso ve Kızı:

Bir kızı bir oğlu var, oğlan 13 resimde olan kız 10 yaşında, 2 çocuğum var. İdil'den gelmiş. Kocasını Halep'te hastalanmış, 2017'de ölmüş, öldüğünde 27 yaşındaydı. Çocuklarımı okula gidiyor garaj gibi bir yerde oturuyorum. Ev sahibim daha önce bu yeri arabası için yapmış, 5000 lira kira veriyorum. İlk girdiğim zaman kirası 820 liraydı, sonra 2500 oldu, şimdi 5000 lira veriyorum. Evin adresi için evden çıkamıyorum. Adres değişikliğini idare kabul etmiyor. Birçok ev sahibi adres bahanesiyle insanları soyuyor. Mecburen adres değişikliği yapanları sınır dışı yapıyorlar, burada karşılaştığımız en büyük problem kira ve adres meselesi. Kızılay kartım var 2100 lira alıyorum, adam başı 700 lira veriyorlar. Oturduğum ev damlıyor. Tek bir küçük penceresi var, nefes alamıyorum. O yüzden astım hastası oldum. Sık sık doktora gitmek mecburiyetinde kalıyorum. Ev sahibim sürekli sizi Suriye'ye atıracacağım diyor. Adres vermek durdurulduğu için mal sahibi bizi sürekli korkutuyor, tedirgin ediyor, huzur vermiyor.

Halime Ramazan ve Çileli Yüzü:

Halep Hereten'dan 2013'te Türkiye'ye geldik, 10 seneden fazla buradayız, çocuğum yok, olmadı, kocam hasta, duyması ve konuşması yok, kocasının sakat olduğunu bildiği halde kendisi evlenmek istemiş, kocamın ciğerlerinde kanser var. Akciğer kanseri. Suriye'de zaten akciğer kanseri telesemi, göğüs kanseri çok fazla var, bu hastalıklar yaygın, iç savaşlarda kimyasal madde kullanıldığı için böyle olmuş. Kendisinin yaşı 36 kocasının yaşı 37, 17 seneden beri evliler, hayatım çok zor geçti.

Mune İbrahim:

Kendisi 50 yaşlarında, 10 sene önce kocası kalp krizinden ölmüş, Halepli, 7 çocuğu var dördü kız, üç erkek, en büyüğü 29 yaşında en küçük 15, bir kızını evlenmiş boşanmış, iki çocuğu var. 5 kişi evdeyiz. 25 yaşındaki oğlum çalışıyor zor geçiniyoruz. Kızılay kartımız durdu. Bazen biri duruyor biri açılıyor. 2-3 ay önce evimin kirası 5.000 liraydı ev sahibi 12.000 liraya çıkarttı. Ev arayamıyorum. Adres meselesi yüzünden bir yere çıkamıyorum, evim faturalarını ancak ödüyoruz, kira konusunda bir çözüm bulunursa çok iyi olur, geçinmek için borçlanıyorum. Evimizde bir kişi çalışıyor.

Aliye Akra:

Halepli, soyadının ne manaya geldiğini soruyorum. Kur'an'da geçen bir kelime diyor. 3 çocuğum var. Bir kızımın Suriye'de ayağı bombadan koptu. Kocası ciğerden hasta. Ben tansiyon hastasıyım, belimde fitik var, sakatım. Evli 3 çocuğum var. 6- 7 ve 2 yaşlarında. Kiram 5000 lira. Atalarımız İzmir'den, Halep'e göçmüş, soy itibariyle Türkiye kökenliyiz. Hayat çok zor, bazen kirayı ödeyemiyoruz, ev kirası için destek bekliyoruz. Bir yere giderek işimizi halledemiyoruz. Bir yerden bir yere gitmek için izin kâğıdına gerek var. Türkiye'de hastanelerde bakım iyi, çok ilgileniyorlar, tedavi iyi ondan memnunum, komşularım da iyi, Türkiye'ye alıştık başka yere gitmek istemiyorum. Türkiye'yi seviyorum. Kanaviçe işi biliyorum. Gelip buradaki işlere yardım ediyorum. Fatma Hanım bize imkân ölçüsünde yardım ediyor. Sakat oğluma yardım edilirse çok sevinirim.

Meysel Şehrur:

45 yaşlarında bir hanım, inşaat mühendisiymiş, Halepli, annesi ile birlikte kalıyor burada denklik olmadığı için mesleğini icra edemiyor. Halep'te bombalama başlayınca annesi babası ve abisi ile birlikte 2014'te Türkiye'ye gelmiş. Denklik olmadığı için çalışamıyorum. Benim

